

Johanna az operában

Magyarországi Verdi-bemutató előtt a szegedi színház

Johanna címmel Verdi fiatalkori operájából, a Giovanna Darcóból, magyarországi bemutatóra készül a szegedi színház. (Nem először, hiszen egyebek között a Nabuccót is hasonló módon fedezte föl annak idején Vaszy Viktor, s került a mű azóta a hazai operatársulatok repertoárjára.) A színháznál levő, eredeti Ricordi-partitúra, a bejegyzések szerint, előzően Londonban, az ugyancsak szigetországi Chesham-ben, majd Den Haagban járt, mielőtt a budapesti szerzői jogvédőhöz eljutott volna. Londonban valószínűleg az operáról forgalomban levő egyetlen — olasz énekesekkel készült lemezfelvétel okán, s ugyancsak a partitúrában olvasható széljegyzetek, karmesteri utasítások természetéből következtetünk rá, hogy ott nem színházi, hanem koncertszerű előadásban ment.

Pontosan nehéz tudni persze, hogy az utóbbi időben a világ mely pontján játszóták, s mikor, annyi azonban bizonyos, ritka, s az egyetemes operakultúrának kevésbé ismert, elfeledett alkotásáról van szó. Melyről éppen a szegedi bemutató szeretné bizonyítani, méltatlanul elfeledett, hasonlóan Verdi más, fiatalkori operáihoz, az Attilához, a Lombardokhoz, a Legnanói csatához, vagy nem utolsósorban a Nabuccóhoz, tehát az utóbbi esztendő sikeres újráfelfedezéseivel.

Pál Tamással, a közelgő premier dirigensével és Horváth Zoltánnal, az előadás rendezőjével még a főpróbák előtt beszélgettünk az esélyekről.

Pál Tamás: — Kezdő igazgatók rendszerint ott folytatják, ahol elődeik abbahagyták. Így Vaszy Viktorhoz hasonlóan magam is keresgéltem az operák között, s a Verdi címszónál például a Johannáról úgyszólván semmit sem tudtam. Mi lehet ez? — morfondíroztam pár éve, s akkortájt ment rádióban a lemezfelvétele is. Elemzéseket se nagyon találtam a Johannáról, minthogy Verdiről általában kevés van, csak tündőm, netán, mert a Johanna egyszerű drámaisága ellenállni látszik az analízisnek. Verdi régóta érdekelt, s minthogy Szegeden gazdag repertoárja alakult ki, igyekeztem megszerezni a kottát, s más fiatalkori Verdi-operáival együtt olvasni. Nem annyira az eredetisége nyűgözött le, hanem az a fölismerés, ahogyan itt a hagyományokból születik valami új. A mi feladatunk, hogy azokkal az úgynevezett sablonokkal, melyek bő évszázada még az életből fakad-

getésére. Mondanám is mindjárt: 1429. május 30-a táján indította Johanna az orleans-i rohamot, tehát ötszázötven éve. Állítólag minden esztendőben ilyenkor nagy ünnepeket rendeznek Orleamban; most mi is szeretnénk ehhez csatlakozni a bemutatóval.

— A szövegíró Solera és Verdi ezt a közismert történetet Schillertől adaptálta. Az orleans-i szűz című drámából, mely 1801-ben született Weimarban, tehát úgynevezett „napóleoni aktualitással”. Verdi a nemzeti felszabadító mozgalom és a népszabadító hős problematikáját hallotta ki belőle. A történeti hűségűtől való eltérés már Schillernél is konfliktusokat vethetne föl, nézetem szerint a történelmi tényeket, Johanna politikai érdekéből történő kiszolgáltatását és megérettését azért változtatta meg a szerző, mert egy romantikus költő nem tehetné áruháza tárgyává népeinek példaképét. Műsközlőben a történelmi alakok sorosa, hogy a művészetben gyakran használtatnak föl ürügyként bizonyosfajta költői értelmezésre. Miként Arany János írta volt, „Nem a való hát: annak égi mása / Lesz, a mitől függ az ének varázsa”. A rendezés feladata? Nagyszabású opera, tömegjelenetekkel, kisszínpadon: a látszólag egymást kizáró körülmények olyan előadásra inspiráltak, hogy az mutatós legyen, drámailag hiteles és persze el is férjen a deszkákon. A koronázási jelenet például komoly fejtörést okozott, mígnem rájöttünk, természetes felvonulás helyett belső mozgásos, dinamikus, szinte filmszerű snittekre van szükség. Melynek végén — hogy az eredeti darabban bevonulnak a reims-i dombra — a mi előadásunkon a résztvevők hátat fordítanak a közönségnek, s befelé néznek, tehát egyszerre érzékeljük a koronázás magasztos eseményének tényszerűségét és illúzióját.

Bemutató május 4-én, pénteken este 7 órától, a szegedi Zenés színházban.

Nikolényi István

Kuriózumok

56 000 márka összegnek megfelelő telefonszámla várta az egyik párizsi előváros lakóját otthonában. Az előfizetői állomás tulajdonosa azonban bizonyítani tudta, hogy a kérdéses időpontban nem tartózkodott otthon, mivel elutazott szabadságra. A poszta megpróbálta megfejteni a rejtélyt. A technikai szakértők arra a következtetésre jutottak, hogy valószínűleg a francia légierő szupersonikus repülőgépei által okozott hangrobbanás téves impulzust váltott ki egy telefonkapcsoló készülékben, amely folyamatosan működésben tartotta a díjszámláló készüléket.

Ha valamennyi túlsúlyban levő amerikai normál súllyra fogyna le, ez egyenértékű lenne 5,9 milliárd liter benzinnel megtakarításával. Két amerikai tudós jutott erre a számítás eredményre. Meghatározták a túlsúlyban levők számát, az átlagos súlyt és az energiamennyiséget, amely a megfelelő élelmiszereket gyártásához, szállításához, értékesítéséhez és elkészítéséhez szükséges. Ha ezt az energiamennyiséget tartósan megtakarítanák és villamos energiává változtatnák át, elegendő lenne arra, hogy Chicago, Boston, San Francisco és Washington állandó energiaszükségletéről gondoskodjék.

Családi események

HAZASSÁG

Jegynék Ferenc és Nagy Klára, Achim Sándor Benedek és Szabó Anna, Molnár József és Apró Zsuzsanna, Polestyuk László és Rácz Ida Anna, Palatinus István Illés és Majoros Erzsébet, Majoros Sándor és Erecz Katalin, Tari István és Márki Erika Rozália, Pál László Imre és Fári Irén, Monostori István és Való Gabriella Andreea, Kakuszi László Tibor és Laczi Juszina, Kovács Nándor és Csipai Pirokska, Daróczy Gábor és Nemes Boglárka Etelka, Keresztes Ottó és Halász Katalin, Nagy Gyula és Bende Róza, Molnár Sándor és Takács Ilona házasságot kötöttek.

SZÜLETÉS

Tóth Tibornak és Fekete Irának Tibor, Dobó Ferencnek és Zvara Katalinnak Ferenc, dr. Kovács Andrásnak és Velkopolcsy Klárának Márton, Sutka Istvánnak és Rutai Ibolyának Zsolt, Gyovai János Istvánnak és Juhász Máriának Sándor, Kéri Dezsőnek és Huszár Ilona Rozáliának Dezső Akos, Csillag Józsefnek és Virág Etelkának Erika, Nagy Andrásnak és Deák Juliannának Diána, Freiburger Lászlónak és Szabó Gizellának Erika Anna, Papp Andrásnak és Szunyai Máriának András, Cégény Bélának és Balog Judit Gizellának Judit Erzsébet, Vári Zoltánnak és Gyánti Katalinnak Tímea, Vass Jánosnak és Mezős Mária Magdolnának János Attila, Császár Ferencnek és Gárgyán Erzsébetnek Ildikó, Terhes Dezső Mihálynak és Achim Máriának Anikó, László Ferencnek és Kovács Katalinnak Richárd Róbert, Fodor Jánosnak és Újvári Agnesnek Ildikó, Csányi Józsefnek és Barna Evának Zsolt, Sipfer Lajosnak és Horváth Arankának Zoltán, dr. Kotsis Lajosnak és Nagy Margit Máriának Réka Patricia,

dr. Kotsis Lajosnak és Nagy Magit Máriának Előd Aron, Kotroczó Bélának és Vida Editnek Andrea, Csúri Istvánnak és Csorba Erzsébetnek Csaba, József István Mihálynak és Nagy Veronikának Nóra, dr. Czokó Attilának és Dunai Klára Mártának Csaba Árpád, Tóth Sándor Lászlónak és Halász Ilona Erzsébetnek Aliz Dóra, Haluska Jánosnak és Abonyi Erzsébetnek Agnes Dóra, Szénási Jánosnak és Leiter Annának Tamás János, Balázs Károly Sándornak és Balog Arankának Terézia, Zámbo Istvánnak és Domokos Viktórának Henrik Milán, Keresztúri Ernő Jánosnak és Posa Evának Léna, Kiss Jenőnek és Szabó Emmának Ildikó Mária, Salamon Bélának és Kovács Juliának Eva Csilla, Mező Ferenc Istvánnak és Bórcz Juditnak Attila, dr. Vissy Csabának és Radnóti Klárának Katalin, Erdel Lászlónak és Révész Arankának Szimonetta, Kertész Tibornak és Horváth Klára Máriának Klára, Márta Mihálynak és Kovács Rozáliának Tímea Edit, Torma Tibornak és Rengeli Mariannának Péter, Huszár Ferencnek és Péter Mária Pirokskának Péter, Balla Lászlónak és Kmettykó Máriának Viktor, Jójárt Sándornak és Ördögh Reginának Krisztián, Szőke Gyulának és Rostás Ilonának Gábor Sándor, Horváth Imre Gábornak és Kakuszi Beatrixnak Beatrix, Kismárton Istvánnak és Dobó Etelkának Csilla, Balogh Istvánnak és Márkus Katalinnak Andrea Katalin, Léval Istvánnak és Koszta Gizella Veronikának Norbert István, Józsa Józsefnek és Berta Pirokska Evának Zoltán Gábor, Oszl Gábor Bélának és Anka Ildikó Gabriellának Balázs Gábor nevű gyermekük született.

HALALOZÁS

Bondor Imre, Lakatos Péterné Balogh Róza, Braun Lajos, Borka András, Berta Sándorné Zódi Pirokska, Sziráki Sándor, dr. Kertész Béláné Hoffman Edit, Molnár Józsefné Székési Terézia, Teleki Endre, Széll József, Pollák Nándorné Strasser Zelma, Pintér János, Szőgi Ferencné Nyári Viktória, Balog Vincéné Kispéter Etelka, Csóti-Gyanyas József, Kovács Ferencné Varga Rozália, Peták Ferenc, Csonka Józsefné Hódi Ilona, Vida Józsefné Pap Julianna Paulina, Csernyik János, Borbély Vince, Gyöngyi István, Martinecz Andrásné Marécz Mária, Kis Gábor, Nadlesán Julianna, Turi István, Vajás János, Molnár Jánosné Tóth Anna, Vízpart Károlyné Horny Julianna, Solymosi Lajosné Újváry Mária, dr. Vén Imréné Hollzsnay-Tóth Margit, Zsebők Jánosné Baló Rozália, Varga Sándor, Lippai Szilveszter, Rutai János, Boromisz Mihály, Király Károly, Sepp Ferenc, Vince Jánosné Szarvas Erzsébet, Tóth Károlyné Tóth Rozália, Csinesák Kálmánné Bucsók Margit, Szivert Kálmánné Bagány Julianna, Gazdag András, Hárs Anett Mónika, Geiger Csaba, Szányi Ernő, Lebak Lajos, Patonai Albertné Juhász Erzsébet, Nagypál Szilveszter Gáspár, Kocsis Ferenc, Kőző Flórián, Tóth Ferenc, Molnár Ferencné Kubriczky Mária, Bóka János, Ungi Jánosné Simon Anna, Hajós Ferencné Kucsora Julianna, Bába Béla, Hecker Andor meghalt.

Kismamák klubja — a könyvtárban

Könyvtárba, a Somogyi felsővárosi fiókkönyvtárba kaptak szíves meghívást a környéken lakó kisgyerekes asszonyok. Az első megbeszélésen kiderült, idejük ugyan lenne a közös szórakozásra, művelődésre, hisz a gyerekek az ébrenlét óráiban is eljárnának önállóan, de se a játszóterő, se az alvó csöppseket nem lehet egyedül hagyni. A néprönti körzeti bizottsága sietett segíteni a könyvtárosok és a kismamák immár közös gondján: a Tisza-parti gimnáziumban az óvónőknek készülő diákokat kérték meg, ügyeljenek a gyerekekre.

Igy alakulhatott meg a város egyik legkorszerűbb könyvtárban — számos, már korábban működő gyerekklub

mellé — a kismamák klubja. Tíz-tizenötven járnak a foglalkozásokra, szerveztek már író-olvasó találkozókat, amelyen Baka Istvánnal és költészetével ismerkedtek meg. A legközelebbi program: gyermekorvossal beszélgetnek, aki nyilvánvalóan népszerű irodalmat is ajánl majd a tudományáról és a gyermekneveléséről. A klubfoglalkozások témáihoz kapcsolódó könyvek megszerzése itt nem lehet gond, a kismamák ugyanis valamennyien beiratkoztak a könyvtárba. Míg egyik klubteremben ők fogadják a meghívott vendégeket, vagy egyszerűen csak olvasnak, beszélgetnek egymással, a másikkban az óvónőjelöltek játszanak a gyerekekkel.

Molnár Zoltán

A vereség

9. Igazán óvatos volt, s szentül hitte, hogy csak a tekintetével viszi át akaratát a lóra; mégis megreccsenhetett alatta valami gally, a román katona felkapta a fejét... s a tekintetük hirtelen találkozott.

— Állj, ne mozdulj! — kiáltott rá, mert megijedt, hogy felugrik, és megpróbál lóra kapni.

De a katona úgy maradt, guggolva, s még a fejét is elfordította.

No, mégiscsak van benned szeméremérzet... Mind a hárman előrohantak, két oldalról megkerülve a bodzabokrokat. De rögtön zavarba is jöttek egy kisse; mégis, három puská egy ilyen kényelmetlenül guggoló fickóval szemben. András rögtön oda is lépett a lóhoz, megfogta a kötőféket, és megveregette a nyakát.

— Menjtek már arrább, amíg befejezem! — mondta sértődötten a román. Magyarul mondta.

Jó, arrább mentek. Kis András odébb vitte a lovat.

— Te meg igyekezz! — szölt rá Dvorcsák szigorúan, miközben felszedte a katona pikáját, puskáját a fűből.

Megvárták türelmesen. Közben eszükbe jutott, hogy nemcsak egy román fogtak, hanem egy lovat is.

— Mi az istent csinálunk már meg ezzel a lóval? — András megveregette még egyszer a nyakát; nagyon szelíd, barátságos ló volt.

— Hogyhogy mit csinálunk? — kérdezte Czauner. — Semmit.

— Mi az, hogy semmit? Nem köthetünk itt meg egy lovat! Ki tudja, mikor jár erre megint valaki? Itt pusztulhat.

— Ember, ha elengedjük, utánuk megy, fut a többi ló után. Megfordul az egész, utólrának.

De elengedni András is sajnálta volna.

— Azt hiszem, az lesz a legjobb, ha elvisszük magunkkal! Hadizsákmány. Nagyon értelmes állat.

— És ha meglátnak miatta? Nem is ezek, mások. Küldhetek ki másik lovas járőrt is.

Közben a katona felállt, begombolkozott, és közelebb lépett; abba kellett hagyni a vitát.

— Na, gyere, lovacská! — András fogta a szarát, és elindult.

Dvorcsák ráfordult a románra:

— Indulj te is!

— Én mi vagyok, fogoly?

— Nem, te egy díszvendég vagy. Meghívunk bankettára... — Felmutatta Andrásnak a pikát. — Ezt meg cipeljem?

— Kapard el a bokor alá!

Ketten Czaunnal sebtében bekaparták a román katona puskáját meg a pikáját a bokor alá, az avarba.

A fogoly állt, nézte őket; elég közönyösen, csak mint akinek éppen nem akad más nézni valója; de az is lehet, hogy a helyet akarta megjegyezni.

— Ne bámulj! — szölt rá Dvorcsák. — Neked ezt nem kell bámulni.

— Helyes! Légy szigorú az ellenséghez! — mondta Czauner.

Vissza akart rá mordulni, de András éppen elindult a lóval. A fogoly már tudta a kötelességét, indult utána.

Igy mentek aztán; elől a járőr parancsnoka a lóval. Utána a román. Hátról meg a két vöröskatona.

Előbb arra indultak, amerről jöttek, vissza a kukoricás felé. De aztán András nem a dűlőn ment tovább, hanem hogy valamit rövidítsen, nekivágott a búzatarlóknak.

Szóltalanul haladtak egy darabig; csak a torsi recsegett a bakancsuk alatt. Szaporán ugráltak fel előlük a szöcskék. Egyszer András hátraszólt, megkérdezte:

— Milyen alakulathoz tartozol?

— Második lovashadosztály.

Gondolkozott, megkérdezze-e azt is, hogy mióta vannak itt? Vajon nem mostanában jöttek-e a Dnyeper mellől?

— Második, azt mondd? Ti, ugye, most érkeztek Debrecenből?

— Nem Debrecenből. Érmihályfalváról.

Érmihályfalváról. Ez érdekes. Ez bizony érdekes. Na, persze, ha igazat mond a fickó. Mert Érmihályfalváról, akárhogy számoljuk is, el kellett indulniuk még a magyar támadás megkezdése előtt... Na jó, hiszen majdcsak kihallgatják szabályszerűen. A mi kötelességünk csupán az, hogy ha már találtuk, vigyük el nekik az ántánkatonát. Hanem, persze, eszerint jó volna minél hamarabb. Hiszen ezt tudni kellene nemcsak a zászlóaljnál, hanem a

dandárnál is. Sőt, még feljebb is. Érmihályfalva. Második lovashadosztály.

Bár ami a kötelességünket illeti... morfondírozott aztán tovább. Mert erre ugyan még parancsot sem kaptunk. Mintha a hadvezetést egyáltalán nem is érdekelné, hogy kik állanak velünk szemben, milyen erők...?

De közben elégedetlen volt a saját növekvő elégedetlensége miatt is. Nem szölt többet a románhoz, s a saját gondolatait elhallgattatta. A felderítő felderít. A nyelvet beviszi. Jelent. A nap süt, meleg van. Július a nagy magyar Alföldön igen meleg hónap. Jó kis lovacska, jó járású. És értelmes.

— Figyelitek?! — mondta Dvorcsák. — Lovashadosztály! — Lejebb nem is adják: lovashadosztály. Aztán körülbelül hány van tinektek ilyen, te pikás?

— Van elég — mondta a román, de hetvenkedés nélkül.

— Amennyi csak kell.

Dvorcsákot ez nagyon bosszantotta, ez az öntudatos hang. Szólnia kellett rá valamit:

— Nagy a szád, hallod!

A katona csak vállat vont, még azt is alig. Egykedvűen baktatott a ló fara után.

Egy darabig megint csendben mentek, megszokott katonamentéssel, mint akik egyetértésben igyekeznek közös cél felé. Mígnem Dvorcsák egy idő múlva megint nem bírta tovább szó nélkül.

— Ennek van a legjobb dolga, halljátok! Még csak egy puskát sem kell cipelnie.

— Add oda neki a magadét! — mondta Czauner. — Nézzük, el bírja-e sütni?!

— Jól van na, jól van, nem kell neked sem mindig olyan okosnak lenned!

— Na! — nézett hátra András. — Ne mutassátok az ellenségnek, hogy egyenlenség van a sorainkban!

Tekintete véletlenül találkozott a román katona tekintetével. Önkéntelenül összemosisolyogtak. Meg kellett kérdeznie:

— Hová való vagy? Jól tudsz magyarul.

— Kolozs megyei vagyok. Voltam az olasz fronton, magyar ezredben szolgáltam. De hát már otthon is tudtam. Mert vegyes a falunk, kétnyelvű.

— Titeket ide most... soroztak?

— Engem nem — mondta öntudatosan a román —, én első perctől harcolok a magyarok ellen.

András elhallgatott.

(Folytatjuk.)